

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра кримінального права

Лабораторія «Інновації у сфері кримінальної юстиції»

Одеський осередок ВГО «Асоціація кримінального права України»

КОНСЕРВАТИВНО-ЛІБЕРАЛЬНІ ІДЕЇ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

Одеської науково-практичної конференції

24 листопада 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2024

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)
К65

Відповідальний за випуск **Ю. Ю. Коломієць.**
Матеріали видано в авторській редакції.

Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права : матеріали Одеської наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 лист. 2023 р.) / відп. ред. проф. Ю. Ю. Коломієць. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. – 252 с.

ISBN 978-617-8263-98-0

У збірнику матеріалів Одеської науково-практичної конференції «Консервативно-ліберальні ідеї Одеської школи кримінального права» відображено консервативні і ліберальні ідеї професорсько-викладацького складу кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», аспірантів, студентів, школярів, які цікавляться проблемами сучасного кримінального права України, а також практиків, готових до співробітництва з науковцями.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, практиків, небайдужих до кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням.

УДК 343.2/.7:340.123(477.74)(062.552)

ISBN 978-617-8263-98-0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

Березовська Наталя Леонідівна	
Біологічний критерій початку та закінчення життя	197
Горбачова Ірина Михайлівна	
Порушення трудових прав людини	205
Колодін Денис Олексійович	
Підкуп як кримінально-правова практика у виборчому процесі	211
Тімофєєва Лілія Юрійвна	
Виклики щодо реалізації принципів кримінального права України в умовах реформування	216
Агапова Каріна Вікторівна	
Характеристика особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення у складі молодіжних угруповань	222
Радковська Ірина Сергіївна	
Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту за КК ФРН	227
Мустафаєва Анна Іванівна	
Кримінально-правова охорона ембріона в Україні	233
Нековаль Єгор Ігорович	
Кримінальна заборона посягань на виборчу систему: коротке порівняння вітчизняного та німецького досвіду	238
Рутковська Анастасія Русланівна	
Незаконне поводження зі зброєю та бойовими припасами в умовах російсько-української війни	243
Сидорець Вікторія Павлівна	
Судовий прецедент як джерело кримінального права	248
Момоток Микола Олександрович	
Кримінальне право у XXII столітті	251

Сидорець Вікторія Павлівна
студентка 2 курсу магістратури
факультету цивільної
та господарської юстиції
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
спеціальність «Правоохоронна діяльність»

Освітня біографія

З 2007 по 2018 рік навчалась у Мелітопольській спеціалізованій школі № 23. Призерка багатьох міських та обласних олімпіад, активна учасниця «Малої академії наук».

З 2018 по 2022 рік навчалася у ДВНЗ «Київський національний економічний університет», отримала бакалаврський рівень освіти за спеціальністю 081 «Право громадської та політичної діяльності». Протягом навчання на бакалаврському рівні мала академічні успіхи у таких дисциплінах, як: «Кримінальне право України», «Адміністративне право України», «Фінансове право України» тощо. Брала активну участь у студентському житті, була членкинею Конференції студентів Юридичного інституту, старостою в групі та гуртожитку. Протягом навчання брала участь у наукових конференціях, маю більше 10 публікацій тез. У 2022 році вступила до НУ «Одеська юридична академія» та наразі навчаюся на 2 курсі магістратури за спеціальністю «Правоохоронна діяльність».

Наукові вподобання: кримінальне право, кримінальний процес, адміністративне право, фінансове право.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

У сучасному правовому просторі України активно обговорюється роль судового прецеденту як джерела кримінального права. Це питання набуває особливої актуальності у контексті поглиблення процесу приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними стандартами.

Варто зазначити, що правова система України належить до романо-германської, де основним джерелом права вважається нормативно-правовий акт. На сьогодні для правової системи

України характерною є особливість інтеграційних процесів правових доктрин країн, які належать до сім'ї загального права або ж до англосаксонської правової сім'ї. На сьогодні нормативно-правовий акт є і залишається основним, ключовим джерелом вітчизняного права. Однак у зв'язку з бажанням України приєднатися до європейського співтовариства та адаптувати національне законодавство до європейських стандартів, судовий прецедент стає одним з важливих джерел права.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Саме завдяки ратифікації Конвенції практика ЄСПЛ є обов'язковою для застосування та офіційно визнається джерелом права в Україні [1].

Також законодавець закріпив інститут прецедентності (обов'язковості) рішень ЄСПЛ у провадженні по кримінальних справах. Так, у частині 2 статті 8 та частині 5 статті 9 КПК України вказано, що принцип верховенства права у кримінальному провадженні та кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ [2].

Наступним прикладом прецедентності є висновки щодо застосування норм права, які викладені у постановах Верховного суду та рішеннях Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду. Відповідно до ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права [3]. Щодо висновків Верховного суду як джерела кримінального права, важливо відзначити, що вони мають чітку ієрархію. Це підтверджується правовою позицією, викладеною Верховним Судом у справі № 130/1001/17 від 13.02.2019 року, в якій зазначено, що кримінальним процесуальним законом визначені процесуальні механізми для забезпечення єдності судової практики. Ці механізми включають в себе спеціальну процедуру відступу від висновків щодо застосування норм права, викладених у раніше прийнятих рішеннях Верховного Суду. Логіка та мета існування цих процесуальних механізмів показують, що при застосуванні норм права у подібних правовідносинах, де існують протилежні правові висновки суду касаційної інстанції, слід враховувати, що висновки, які містяться

у судових рішеннях судової палати Касаційного кримінального суду, мають більший вагомий статус ніж висновки колегії суддів. В свою чергу, висновки об'єднаної палати Касаційного кримінального суду переважають над висновками палати чи колегії суддів цього суду, а висновки Великої Палати Верховного Суду мають вищий статус ніж висновки об'єднаної палати, палати й колегії суддів Касаційного кримінального суду [4].

Отже, наразі судовий прецедент набуває все більшого значення як важливе юридичне джерело кримінального права в Україні. Це пояснюється тим, що він не лише забезпечує єдність правозастосування, але й сприяє подоланню прогалин та колізій у національному законодавстві щодо кримінальної відповідальності, а також допомагає вирішувати дискусійні питання. Крім того, виконуючи рішення ЄСПЛ, національні суди запобігають подальшим порушенням прав та свобод в аналогічних справах. Тому на сьогодні рішення ЄСПЛ можна визначити як засіб уніфікації судової практики та приведення її у відповідність до європейських та міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 року № 3477-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
2. Кримінальний процесуальний кодекс від 13.04.2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
4. Постанова Верховного суду від 13.02.2019 року у справі № 130/1001/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79957847>

Ключові слова: прецедент, судова практика, правова позиція, джерело права.
Key words: precedent, judicial practice, legal position, source of law.

Науковий керівник:

Горбачова Ірина Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».